

TUSLU MİMAR OSMAN OĞLU MEHMED OĞLU MEHMED VE KONYA'DA 13. ÜNCÜ YÜZYILDA BİR ÇİNİ ATÖLYESİ

MICHAEL MEINECKE

1242-43/640 tarihli Konya Sırçalı Medresesinin zengin çini dekorasyonu arasında, ana eyvan kemeri profilinde dikkati çekecek şekilde (*Bu Tus'lu mimar Osman oğlu Mehmed oğlu Mehmed'in eseridir.*)¹. İbareli bir kitabe yer alır (Resim 2).

Horasan'da Tus şehrinin adı geçtiğinden, 19 uncu yüzyılın sonlarından beri çini mozayık tekniğinin Horasan'dan geldiği kabul edilirdi². Bu hususta ilk şüpheler, orijinalde ana eyvan kemerin sağında yer alan ve bugün Berlin İslâm Müzesinde bulunan (Env. No. I. 907) şimdiye kadar fazla dikkati çekmemiş, farsça bir beyit tetkik edildiğinde ortaya çıkar (Resim 3): *Burada "dünyada bir eşi olmayan bu nakış ben yaptım. Ben kalmıyorum, fakat bu eser hatıra olarak kalacak."*³ yazılıdır.

Bu dikkate değer vesika, sanatkârın faaliyeti ve çalışma sahası için açıklayıcı olur. Şöyle ki :

1. Bu arapça - farsça metinde "Nakkaş" sadece bütün dekorasyonla ilgili değildir, daha ziyade çok renkli dekoratif süslemenin plânı ve tasavvuru ile bağlan-

tılıdır. Şu halde süs programı ve renk dağıtımı bahsi geçen sanatkâr tarafından yapılmıştır.

2. Sanatkâr mesleğini "mimar" olarak vermiştir. Bu da onu, yapının mimaresiyle bağlar. Tuğladan inşa edilen açık avlulu ve ana ekseninde çift eyvanlı medresenin alçak bir yontma taş kaidesi vardır ve dışta muntazam kesme taşla kaplanmıştır. Fayans dekor kısmen tuğla duvara kakmadır. Bilhassa giriş eyvanında bu görülür (Resim 4). Bu durumda çini dekor yapıya sıkı sıkıya bağlıdır, sanakkar aynı zamanda tuğla örgüsünü de tayin eder.

Bu iki faktöre göre Tus'lu Mehmed, kakma dekorlu yapılar için bir mütehas-sıs olarak kabul edilir; hem dekor programı hem de yapının bütünü onun tarafından yapılır. Burada, hakim çini tekniğinin hazırlanışı için çeşitli iş safhası gerekli olduğundan teferruatlı bir atölye lâzımdır. Şöyle ki : Çinilere şekil verilmesi; sırlama ve fırınlama; plânlanmış desene göre çini parçalarının kesilmesi; dekor plânına uygun olarak parçaların birleştirilmesi; panoların binaya tatbiki, gibi...

Şuhalde Sırçalı Medrese'de süsleme kavramı isim yapmış bir ustanın idaresindeki çini dekoru atölyesinin verisidir. Çini dekorla mimarının ve fayans tekniği ile süsleme plânının sıkı bağlantısı, mesul usta ile tatbik eden atölye arasında kuvvetli bir iş birliğine işaret eder.

Bu gözleme dayanarak dekor benzerliği sebebiyle 1251/1253 tarihleri arasında Konya Karatay Medresesi'nin çini

* "Anadolu'da bulunan Selçuk dini yapılarındaki çini dekorasyon" adlı doktora tezinden (Hamburg 1968) sonuçları gösteren bu makaleyi 29 Temmuz 1967 tarihinde Cambridge/İngiltere'deki 3 ncü Enternational Türk Sanat kongresi'nde tebliği olarak okudum.

¹ İnşaat kitabesi : *RCEA (= Repertoire chronologique d'epigraphie arabe)* XI, 1941/1942, S. 140f. No. 4211; imzanın arapça metni: *RCEA* XI, 1941/1942, S. 141 No. 4212.

² Bu imza ilk defa B. Moritz tarafından neşredildi; F. Sarre: *Reise in Kleinasien*. Berlin 1896, S. 54. Çini mozayığın doğrudan doğruya Horasan'dan alındığını belirten teori F. Sarre (*Reise* 1896, S. 60) dan alınmıştır.

³ B. Moritz 1896 tercümesinden (mukayese Not 2).

süslemesi aynı Mehmed, Tûsî'ye atfedilir⁴. Bu iki medresenin eyvan arka duvarındaki son derece girift yıldız örgü dekoru büyük benzerlik gösterir (mukayese resim 11 ile resim 9).

Hemen hemen tam veya tamamlanabilecek durumda olan bu iki monumental çini dekoru örneği etrafında Konya'da aynı süs repertuarına sahip daha başka eserler de gruplanır.

Bu gruptan muhtemelen en erken örnek Alaeddin Camiinin mihrabı ve kubbeğe geçiş kısmıdır (Resim 1). Burada görülen hemen her motifin benzeri Karatay medresesinde göze çarpar. Meselâ, mihrabın taç kısmında firûze spiral sarmaşık üzerinde yer alan çok figürlü patlıcan moru düğümlü küfî medrese kubbe kasnağı frizinde (Resim 10) tekrarlanır. Bahsi geçen bariz benzerlikler sebebiyle kitabelerde verilen camiinin büyütülme tarihleri (1219/1220) çini dekoru için uygun değildir. Bu tarih yapıya kakma olmıyan ve 1155/550 de yapılmış, ilk binaya applike gibi duran dekorla da bağdaşmaz. Sultan I. Keykubâd (1219-37) devrinden camiye ait 1236-37/634 tarihli bir vakfiyeye göre bu çinilerin 1235 civarında olduğunu tahmin edebiliriz⁵.

Selçukluların bu en abidevi çini mihrabının tarihlenmemiş küçük bir benzeri, Sırçalı Mescid'de görülür (Resim 14). Stalâktit kavsarasında geometrik dolgu motifi ve niş içindeki girift geometrik unsurlama benzer şekilde Sırçalı Medresesi

mihrabında (Resim 5) görülür ve Alaeddin Camiisi mihrabında tahayyül edilebilir⁶.

Aynı dikdörtgen niş formu ve benzer satıh dekoru kalıntıları ile, az tanınan bulgur Tekkesi Mescidi mihrabı da bu gruba girer (Resim 15)⁷ ve Sırçalı Mescidle aynı zamana 1240/1250 tarihlenir.

Bu gruptan başka dekorasyon örnekleri Konya Müzesi'nde Çini Eserler Seksiyonunda (ÇES) bulunan fragmanlarla tamamlanabilir. Kaynaklara göre 1248/644 tarihinde inşa edilen Kadı İzzettin Medrese ve Mescidinde 1958'de yapılan bir kazıda geniş çapta kullandıklarını gösteren bir çok çini kalıntısı ele geçti (Res 16)⁸. Bütün dekor tipleri ve girift sarmaşık sistemi Sırçalı Medrese formlarının hemen hemen bir kopyasıdır (mukayese Resim 5-8).

Renk ve süs deseni bakımından Sırçalı Medrese ana eyvan açıklığının önünde yer alan sütun başlıklarına (Resim 6, 7) eş, çok harap iki çini pano (Resim 12, 13) spolie olarak kitabeye göre 1213/110 veya 1219/616 tarihlenen Beşarebey Mescidi'nin dış duvarında görülmektedir⁹. Kadı İzzeddin Medresesinin bahsi geçen mescide yakınlığı bu spoluelerin buradan gelmiş olacağını düşündürür. Bir ihtimale göre de bu çini plâkalar Konya Alaeddin Tepesi'nde bulunan ve bugün döküntüleri (Resim 17) Konya Çini Eserler Müzesi'nde mevcut parçalar başka bir medre-

⁶ 1960 yılındaki restorasyonunda son cemaat yerinde eski halini bozan ilâvelerden temizlendi, burada da zengin bir çini dekorasyonu meydana çıktı.

⁷ Mihrap ve aynı binanın iç duvarlarındaki bezeme ile pencere köşelerindeki sırlı dekorasyonu şimdiye kadar neşredilmemiştir.

⁸ Konya Müzesi'nde (ÇES) halen 17 fragman bulunur; bunlardan sekizinin üzerinde çalışabildim: Env. No. 739, 744, 749, 753 - 755, 757 (tetkik edilmiyen parçalar : Env. No. 741, - 743, 745, 748, 750-756). Env. No. 753 İzhatsız neşredilmiştir; M. Önder: *Konya Müzesi - Çini Eserler Seksiyonu rehberi (Karayay Medresesi)*. İstanbul 1961, S. 16 Resim 2 (yukardan ikinci sıranın solundaki parça). - Tarihlenmesi için : Konyalı, *Konya 1965* (mukayese Not 5), S. 417.

⁹ İnşaat kitabesi: *RCEA X*, 1939, S. 93 No. 3732 (1213/610 tarihi ile); Konyalı, *Konya 1965* (mukayese Not 5), S. 329 (1219/616 tarihini okuyor). - Spolienlerin neşriyatı yapılmamıştır.

⁴ İnşaat kitabesi: *RCEA XI*, 1941/1942, S. 222f. No. 4333; Mehmet et-Tusi'ye atfeden: F. Sarre: *Denkmaler persischer Baukunst*. Berlin 19010, S. 130; E. Diez: *Die Kunst der islamischen Völker*. Berlin 1915, S. 117; K. Otto-Dorn: *Türkische Keramik*. Ankara 1957 (Veröffentlichungen der Philosophischen Fakultät der Universität Ankara Nr. 119, Schriften des Kunsthistorischen Institutes der Universität Nr. 1), S. 19.

⁵ İnşaat kitabeleri: *RCEA VIII*, 1937, S. 289 No. 3200; *RCEA IX*, 1937, S. 1 No. 3201, S. 11f. No. 3218; *RCEA X*, 1939, S. 163f. No. 3835f., S. 174-178 No. 3854 - 3859. Vakfiye için bak : İ. H. Konyalı: *Âbideleri ve kitabeleri ile Konya tarihi*. Konya 1965, S. 314f.

seye aittir¹⁰). Tahminen bahsi geçen vakıf sahibi (Lālā Rūzba b. Abd Allāh) tarafından yapılmıştır. Tarihî, 1246/1249 seneleri arasına yerleştirebilir¹¹. Bu tarih Sırçalı Medrese formlarını gösteren fragmanlarda da tekrarlanır : Sırçalı Medrese ana eyvanının arka duvarı çerçeveleyici bordürü konturunda görülen stilize lotus ve palmet sarmaşığı bariz olarak bahzi geçen fragmanlarda tekrarlanır ve sadece farklı renk dağıtımını kullanılır (Resim 9).

Bu açıklamadan sonra 1235 ve 1255 tarihleri arasında Konya'da birçok çini dekorlu dini eser yapıldığını söyleyebiliriz. Kadı İzzeddin Mescidi de dahil edilirse dört cami ve dört medrese¹² yapılmıştır. Bu eserlerin dekorasyonu arasındaki sıkı şekil bağlantısı ve detay formlarında genellikle Sırçalı Medrese'ye uzanış sınırlı bir süs repetuvarına işaret eder. Bu repetuvarı geniş anlamda ilk olarak Mehmet el-Tûsî tarafından şekillendirilmiştir.

Form benzerlikleri yanı sıra dekorasyon anlayışındaki birlikte sıkı bir bağlantıya işaret eder : Çini muzayikle kaplanmış satıhların renk hâkimiyetine rağmen mimari kuruluş gizlenmez. Aksine aralıksız satıhlarla ajurlu satıhların değişimi tektonik tesir hatlarını daha kuvvetle belirtir, barizleştirir ve unsurlayıcı fonksiyonları olur. Geometrik formlarda sonsuz şekilde verilen tek geometrik motifler ve bitkisel sistemlerde iki yönlü olarak gelişen desenler ustaca satıhlara uydurulmuş-

tur. Genel etkide harmonik bir ritme gidilmiştir : Sarmaşık zemin üzerinde görülen yazı frizinin de dahil olduğu bitkisel formlar (bu dekor bağlayıcı harç zemin-den aralıklar meydanda bırakır), aralıksız ve girift geometrik şekillerle değişme halindedir. Firuze, patlıcan moru ve kobalt mavisi gibi üç sırlı renkle çeşitli imkânlar sağlanır. Renk tonu bakımından yakın olan patlıcan moru ve kobalt mavisi renkleri birbirine bağlanmaz. Bunlar firuze arasında bir kontrast meydana getirirler. Form ve stil dökümanları, Mehmet el-Tûsî atölyesinin verilerini toplamağa imkân verir. Sanatkârın faaliyetini değerlendirmek ancak çini dekorasyonun tarihî gelişimi ile mümkün olur.

Sarmaşık ve yazı bordürlerinde açık harç sahası, süs tesiri bakımından negatif form gibi değer kazanır. Bu özellik Horasan'ın çok katlı terrakota kabartmalarını hatırlatır. Bu örneklerde karanlık derin satıhlar dekorda bilinçli olarak değerlendirilir. Detay formlarında benzer terrakota panolar sayı bakımından boldur : Helezoni sarmaşıklarda Neshi yazı 1186-87/581 tarihli Uzgend (Batı Kırgızistan) türbesinde görülür (Resim 25)¹³. Örgülü dişli yaprak motiflerine örnek olarak Samarkand'da Afrasyab'den (Özbekistan) 1221 tarihinden önce yapılan bir örneği verebiliriz (Resim 22)¹⁴.

Doğu İslâm sahalarıyla benzer form form paralelleri geometrik süslemelerde de dikkati çeker: Meselâ 1199/1221 arasına tarihlenen Maşhad-i Masriyan (Güney Türkmenistan) camisinin portal bordür motifi (Resim 26)¹⁵ aynı süs kesitiyle

¹⁰ ÇES Env. No. 695 (1942 de Alaeddin Tepesi'nden çıkarılmıştır) ve Env. No. 912 (Alaeddin Bahçesinden); geldiği yer belli olmayan fragman Env. No. 631 Env. No. 912 ile aynı guruba girer (bütün bu parçalar neşredilmemiştir).

¹¹ Bu medresenin yeri ve tarihi için: Konyalı, *Konya* 1965 (mukayese Not 5), S. 883, 925.

¹² Sırçalı Medresesi'yle olan motif bağlantıları o kadar mütecanis olmıyan, fakat detaylardan belli olan bir kaç başka dekorasyon da mevcuttur :

Konya, Küçük Karatay (Kemaliye) Medrese : muhtemelen 1249/646 tarihlidir. A. S. Ünver: *tüelçuk tababeti*. Ankara 1940 (Türk Tarih Kurumu yayınlarından VIII. seri No. 7), Resim S. 189. Afyon Karahisar, Mısrî Cami - mihrap: 1250 etrafında. O. Aslanapa : *Türkische Fliesen und Keramik in Anatolien*. İstanbul 1965 (Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü yayınları 10, seri V, sayı 1), Resim 25.

¹³ Malatya, Ulu Cami : 1247/645 tarihinden. A. Gabriel: *Voyages archeologique dans la Turquie Orientale*. Paris 1940, Fig. 197-200, T. XCVIf., CX No. 147f.

¹⁴ E. Cohn Wiener: *Turan - Islamische Baukunst in Mittelasiien*. Berlin 1930, T. 15f.; İnşaat kitabesi: *RCEA IX*, 1937, S. 153f. No. 3416.

¹⁵ Sarre, *Denkmäler* 1910 (mukayese Not 4), S. 148 Resim 206.

¹⁶ G. A. Pugacenkova: *Puti razvitija arhitektury juznogo Turkmenistana*. Moskau 1958, Resim 261; kitabe için : *RCAE X*, 1939, S. 180 No. 3864.

Alaeddin Camii'sinin mihrap çerçevesinde (Resim 1) ve Konya Karatay Medresesi'nin eyvan kemerinde (Resim 10) tekrarlanır.

Bütün süs formları doğrudan doğruya alınmaz. Görünüşte bir merkeze toplanan desenler - aslında sonsuz bir örgü motifin parçasıdır - bu tip örneklerle meselâ Horasan'da 1219 - 20/616 tarihli Zuzan Camii'sinde (Resim 23) ve aynı zamanda Azarbjacanda karşılaşmaktayız¹⁶ Görünüşte merkezli olan bu desenler "Merendli Ebu Bekir oğlu Ahmed" tarafından (Merend Azarbjacanda bir şehirdir) Anadolu'ya getirilir ve 1217/1220 arasında yapılmış olan Sivas Şifaiye Medresesi sırlı tuğla dekorasyonunda (Resim 20) kullanılır¹⁷.

Burada sayılan benzerlikler Konya'da Sırçalı Medresenin (kitabesine göre Horasan'dan gelen) Tuslu mimariyle aydınlanır. Bu sanatkar ana yurdundan bazı süs formlarını, bilhassa bitkisel motifleri Anadolu'ya getirmiş, öbür yanda da daha önce Azarbjacanda Anadolu'ya gelmiş olan geometrik örgü formlarını tekrar ele almıştır. Bu sonuç Konya Sırçalı Medrese'de imzasından tanıdığımız Mehmed el-Tüsî'nin dekor programının yaratıcısı olduğu hususdaki tezimizi doğrular.

Anadolu'da sırlı dekorasyonla ilgili kabartma tesiri satha akseder. Geometrik desenlerde gölgeli derinlikler yerine açık ve koyu renk tonlarının değişimi geçer. Form bakımından satıh desenleri çizgi desenlerinin yerini alır. Önce çok renkli sırlı boyalarla ve çini mozayık tekniğiyle sağlanan bu gelişme için Anadolu dışından örnek veremeyiz. Firuze ve kobalt

mavisinin bir süs sistemi ile birleştiği, tarih bakımından da yakın olan tek örnek gene Horasan bölgesinde 1219-20/616 tarihli Zuzan Camii'sinde eyvan çerçevesinin girift hat süslerinde karşımıza çıkar (Resim 24)¹⁸. Buna göre Anadolu'da patlıcan morunun sırlı boyamada kullanılışı ve aynı şekilde muhtelif sırlı parçaların aralıksız birbirlerine bağlanması yanidir.

Anadolu için karakteristik olan ikili renk ahengi patlıcan moru-firuze için en erken örnek Akşehir Ulu Camii'sinin 1213/610 ye tarihlenen minare kaidesidir (Resim 18)¹⁹. Burada bilinen yıldız-haç sistemiyle bir çini frizi verilmiştir. Bu çini formları, Keşan ve Rey seramik merkezlerinden gelen ilhâmları Anadolu saraylarında gösteren yeni örneklerdir.

Çini mozayikten Akşehir Ulu Camii mihrabında olduğu gibi iki renkli çizgili mozayığe geçiş ufak bir basamaktır (Resim 19)²⁰. Mevzubahis en erken tarihli (1213) Anadolu çini mihrabında geometrik desenler ve basit yazılar hâkimdir, fakat çini parçaları İran sırlı dekorasyonunda olduğu da fırınlanmadan önce şekillendirilmemiştir, fırınlanmadan sonra büyük plâkalardan istenilen şekillere göre kesilmiştir. Bu teknik yoluyla yuvarlak hatlar daha kolay verilebildiğinden daha çok desen çeşitliliğine gidilmiştir.

Bahsi geçen teknikte sağlanan form zenginliği 1220/1230 arasına tarihlenen Konya İplikçi Camiisinin mihrap kalıntılarında görülür (Resim 21)²¹. Burada geometrik ana bordürde ilk olarak aralıksız mozayığın yanısıra iki renkli örgü sarmaşığı görülür. Mamafî bu örnekte Mehmet et-Tusi atölyesi mihraplarında

¹⁶ Zuzan için; A. Godard: *Khorāsân*. In: *Athâr-e İrân* IV/1, 1949, S. 113-125 (kitabelerle), Resim 98-104; D. N. Wilber: *The Architecture of Islamic Iran. The İl Khânid Period*. Princeton 1955 (Princeton Monographs in Art and Archaeology XXIX Oriental Studies XVII), S. 104 No. 2. - Azerbjacanda için: A. Godard: *Notes complémentaires sur les tombeaux de Maragha*. In: *Athâr-e İrân* I/1, 1936, S. 125-160; M. A. Usejnov: *Pamjatniki Azerbjadzanskogo zodcestva*. Moskau 1951.

¹⁷ İnzaları Sivas Şifaiye Medresesi türbesinin ve Niksar Kırkkızlar Türbesi'nin cephelelerinde bulunur: *RCEA* X, 1939, S. 172f. No. 3851f.

¹⁸ Mukayese not 16.

¹⁹ İ. H. Konyalı: *Akşehir, Nasreddin Hoca'nın şehri* İstanbul 1945, S. 350. Bu cami ve seramik dekorasyonu yakında monografi halinde neşredilmiştir; G. Öney: *Akşehir Ulu Cami. Ulu Cami of Akşehir*. In: *Anadolu (Anatolia)* IX, 1965 (baskı 1967), S. 171-178 (türkçe), 179-182 (İngilizce).

²⁰ Mihrabı 1963 de bir restorasyon sırasında keşfedilip çıkarılmıştır.

²¹ Mihrab kalıntıları 1944 de bulunmuştur (neşredilmemiş).

tipik olan spiral sarmaşığın üzerindeki yazı frizi yoktur (Resim 1, 5, 14, 15). Bu sayede geometrik unsurlara tâbi olan sarmaşık formları ikinci plânda kalır.

Çoğu şimdiye kadar neşredilmemiş olan iki renkli çini dekoru, çini kakmadan çini mozayığe doğru basamaklı bir gelişme gösterir ve çini mozayığın başlangıcı büyük ihtimalle Anadolu Selçukluları'na dayanır. Şu halde Mehmet et-Tusi bu tekniği Anadolu'ya getirmemiş, burada yerleşik gelişmeye ilâvelerde bulunmuştur. Tusi'nin başarısı sadece İslâm süsleme faktörlerinin geometrik, bitkisel ve yazı formları ile harmonik bir bütünlüğe varmasında ve bir süs programının plânlanmasında değil, Anadolu topraklarında gelişmiş çini mozayık tekniğini kullanılmasıdır. Tarafından yaptırılan dekorların estetik ahengi ve form mükemmeliyeti sanatkarın sırlı dekor sahasında Horasan bölgesinde Zuzan camisi (1219-20/616) ayarında bir eserde yetiştiğine işaret eder. Kendisinden önce Anadolu'da görülmeyen kobalt mavisi, yani üçüncü sırlı boya da bu görüşü doğrular. Sanatkarın

sırçalı Medrese imzasında kendisini met-heden cümlesi eserleri ve kendisi için hak edilmiş görülür. Tûsî'nin idaresi altında Konya 1242-43/640 tarihinde yapılan ilk abidevî sırlı dekor daha sonra Anadolu için tipik olan çini mozayık tekniği ile karşımıza çıkar.

Bu başarı büyük bir atölyenin koordinasyon halindeki çalışması ve etkileri sonucudur. Muhtelif lokal gelişmelerin sentezi Anadolu için tipiktir ve tarihi zeminle açıklanabilir : Anadolu Selçuklularının 13 üncü yüzyılın başındanberi geniş çaptaki yapı faaliyeti bilhassa Azerbaycan ve Suriye gibi komşu ülkelerden sanatkar getirilmesine sebep oldu, ve aynı zamanda 1221 den itibaren Moğol akınları da yeni çalışma sahaları arayan sanatkârlara Anadolu'da imkân sağladı. Çoğunlukla Anadolu'ya göç eden ustalardan biri de Tus'dan gelen mimar Mehmed idi; tarihi kaynaklardan daha sayısız örnek verilir. Bu sanatkar akınları 13üncü yüzyılda İran'da bir duraklama görülürken Anadolu sanatının büyük bir gelişme göstermesine sebep olmuştur.

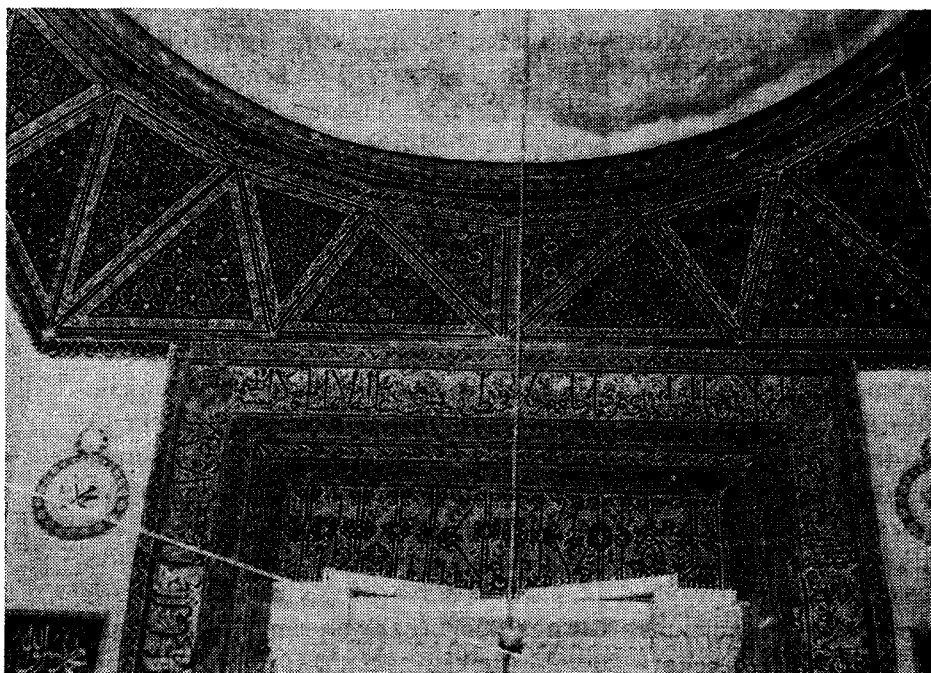

Abb. 1 Foto: 64/II-34

Abb. 2 Foto: 65/XXXII-40

Abb. 3 Foto: IM Pl. 10062

KONYA, Alâeddin Camii

Abb. 1: Mihrab und Wölbung (um 1235) KONYA, Sırçalı Medrese (1242-43/640)

Abb. 2 — Linke Seite des Hauptiwän-Bogens mit der Signatur des Muhammed at-Tusi

Abb. 3 — Persischer Teil der Signatur von der rechten Seite des Hauptiwän-Bogens (jetzt Berlin, IM Inv. Nr. I. 904).

Abb. 4

Foto : 64/IV-14

Abb. 6

Foto : Dia 1965

Abb. 5

Foto : 65/XXXII - 39

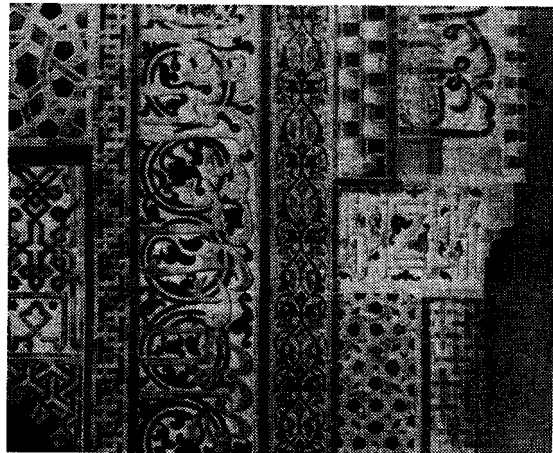

Abb. 7

Nach: G. Kreckler bei Sarre 1910

KONYA, Sırçalı Medrese (1242-43/640)

Abb. 4 — Eingangsiwān.

Abb. 5 — Mihrab im Hauptiwān.

Abb. 6 — Rechte Seite des Hauptiwānrahmens

Abb. 7 — Linke Seite des Hauptiwānrahmens

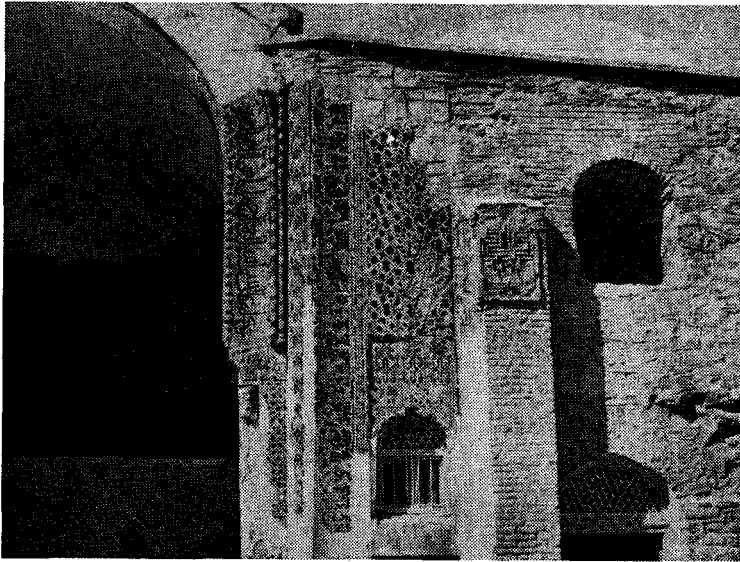

Abb. 8

Foto : 64/IV - 17

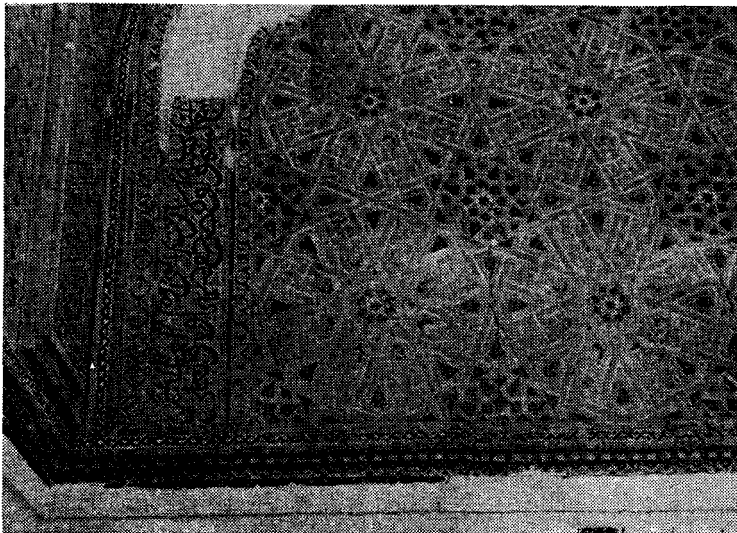

Abb. 9

Foto : 64/IV - 20

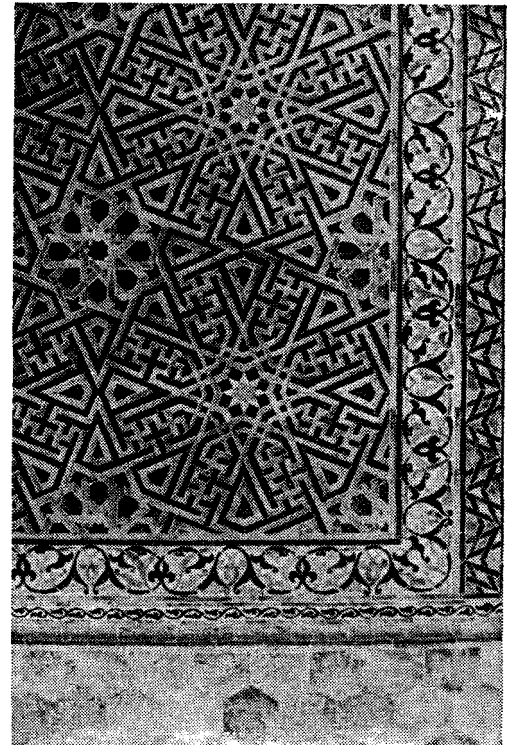

Abb. 11 nach: G. Kreckler bei Sarre 1910

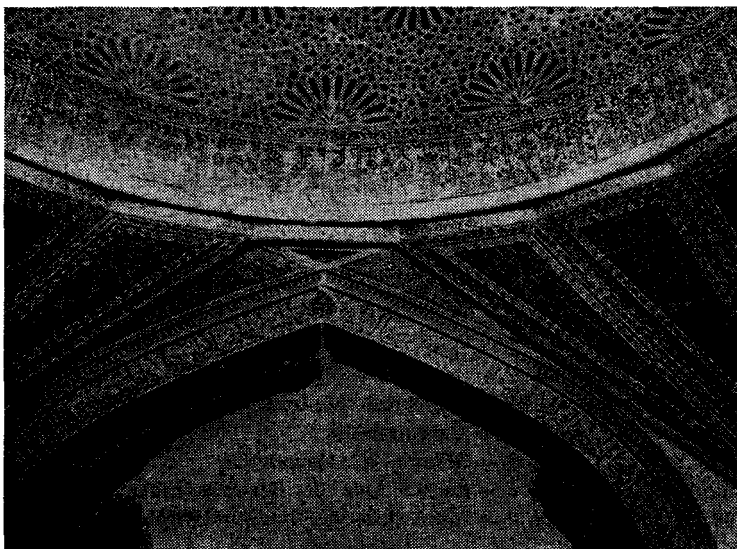

Abb. 10

Foto: 64/II-9.

KONYA, Sırçalı Medrese (1242-43/640)
Abb. 8 — Rechter Teil der Hauptiwān-Fassade
Abb. 9 — Rückwand des Hauptiwāns
KONYA, Karatay Medrese (1251-52/649)
Abb. 10 — İwān und Kuppel
Abb. 11 — Rückwand des İwāns.

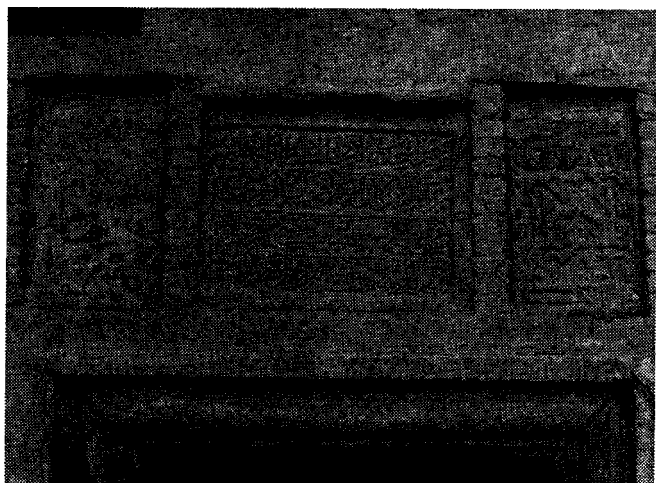

Abb. 12

Foto : 65/XXII - 13

Abb. 13

Foto : 65/XXII - 15

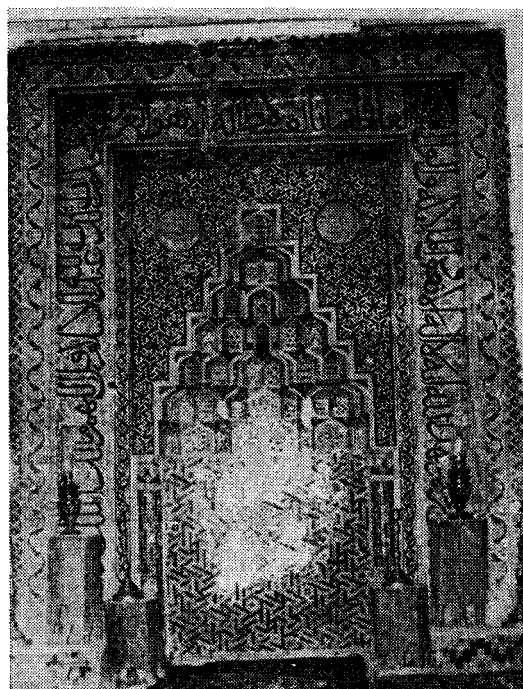

Abb. 14

Foto : 64/IV - 4

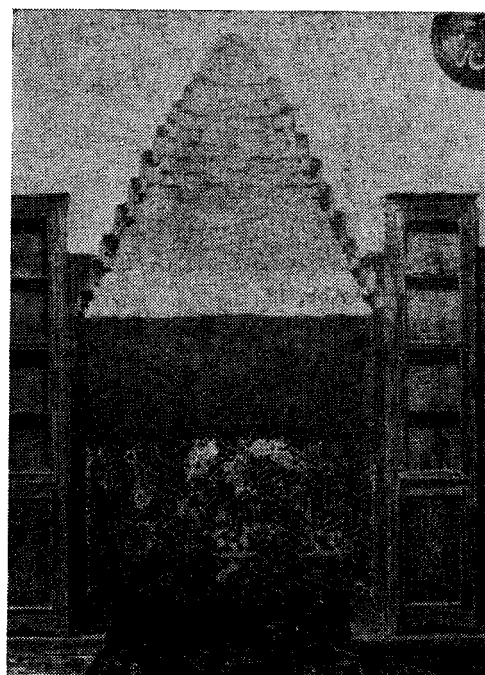

Abb. 15

Foto 65/XXII-31

KONYA, Beşarebey Mescit
Abb. 12 - 13 — Spolien über dem Eingang (1240/50) vielleicht von der Lala Ruzbe Medrese
KONYA, Sırçalı Mescit (1240/50)
Abb. 14 — Mihrab.
KONYA, Bulgur Tekkesi Mescit (1240/50)
Abb. 15 — Mihrab.

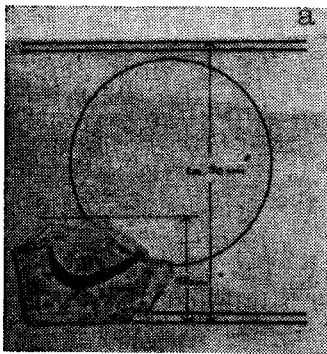

Foto : 64/III-22 (Teil)

Abb. 16

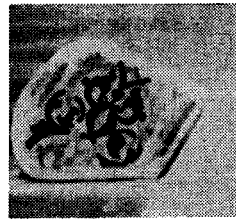

Foto : 64/III-25 (Teile)

Foto : 65/XXIV-12 (Teil)

Foto : 64/III-31 (Teil)

Abb. 17

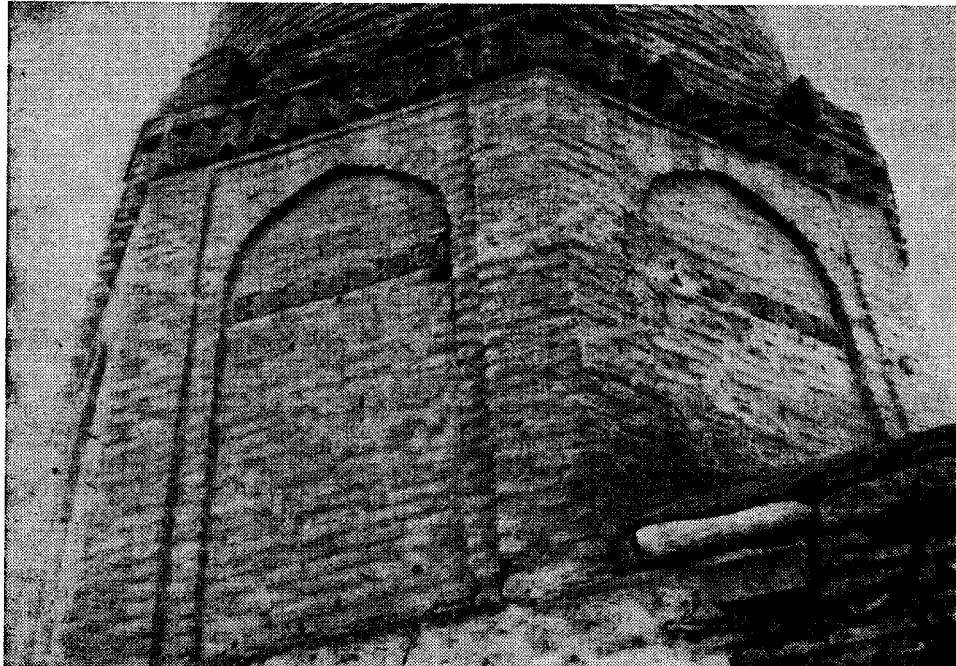

Abb. 18

Foto : 64/X-31

KONYA, Kadı İzzeddin Medrese
und Mescit (1246/644)

Abb. 16 — Ergrabene Fragmente

a : ÇEŞ Inv. Nr. 749

b : ÇEŞ Inv. Nr. 755

c : ÇEŞ Inv. Nr. 754

KONYA, Lala Ruzbe Medrese
(1246/1249)

Abb. 17: Zugeschriebene Fragmente

a : ÇEŞ Inv. Nr. 695

b : ÇEŞ Inv. Nr. 912

AKŞEHİR, Ulu Camii

Abb. 18 — Minar-Sockel (1213/610)

Abb. 19 — Mihrab (um 1213/610)

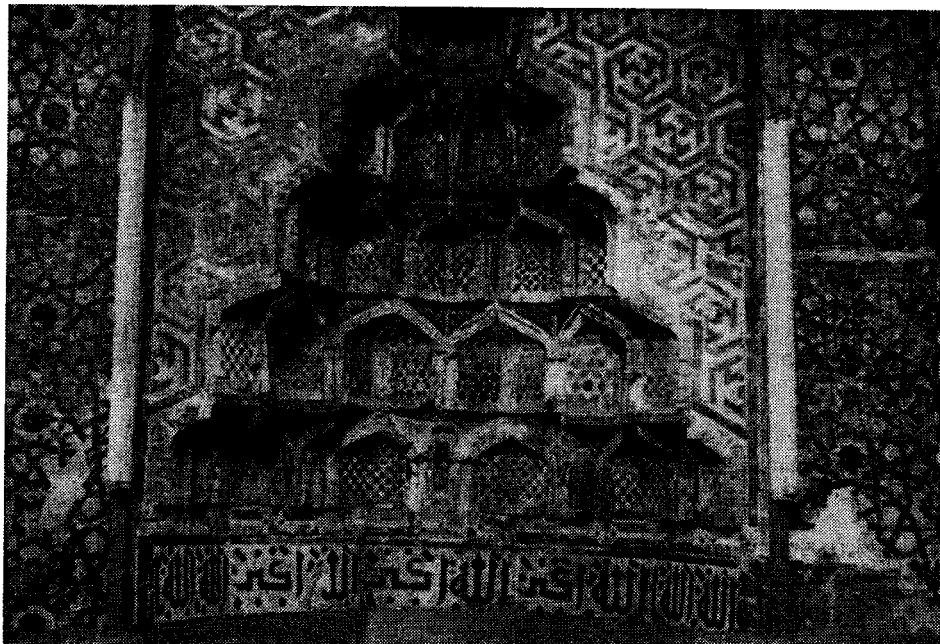

Abb. 19

Foto : 65/XXVI-39

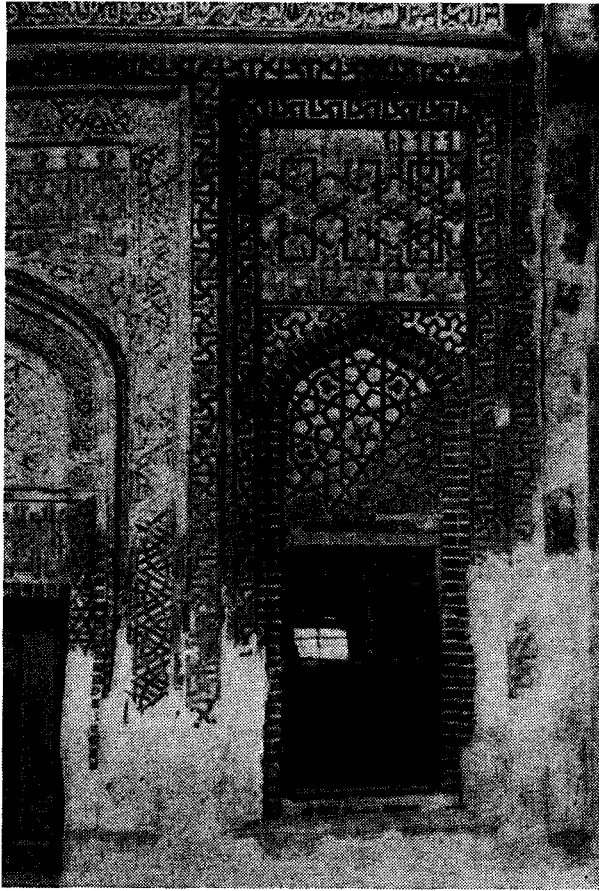

Abb. 20

Foto 64/XXII-26

Abb. 21

Foto : 64/IV-6

SİVAS, Şifaiye Medrese (1217-18/614 bis 1220/617)

Abb. 20 — Rechter Teil der Fassade des Mausoleums im Südtwan
KONYA, İplikçi Cami (1220/30)

Abb. 21 — Rest des linken Mihrâb-Gewändes

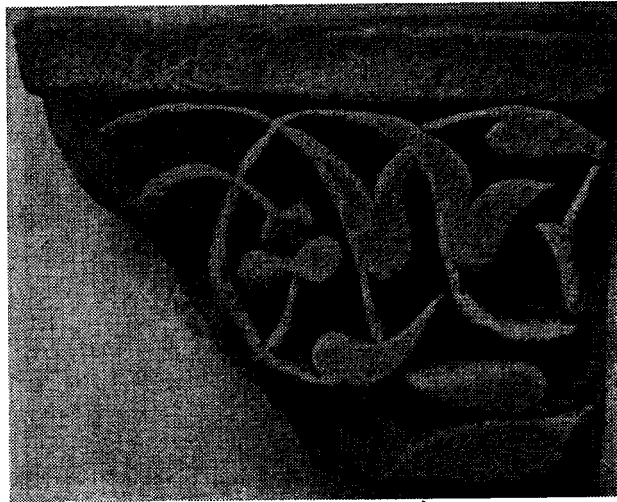

Abb. 22

nach : Cohn-Wiener 1930

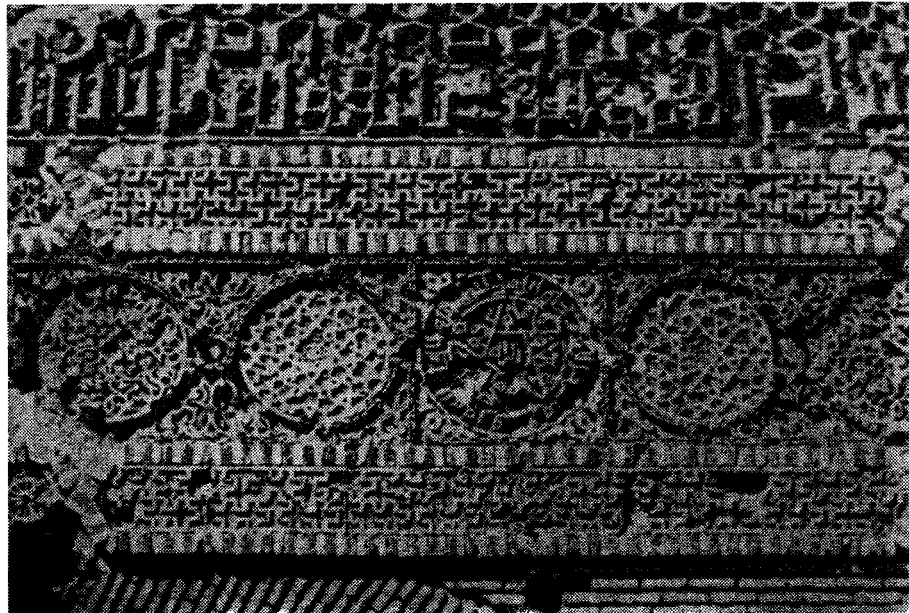

Abb. 23

nach : A. Godard 1949

Abb. 22 — AFRÀSIÀB (Samarqand), Terrakottaplatte (vor 1221)
Abb. 23 — ZÜZAN (Hurāsán), Moschee (1219-20 /616) - Rückwand des Hauptivāns

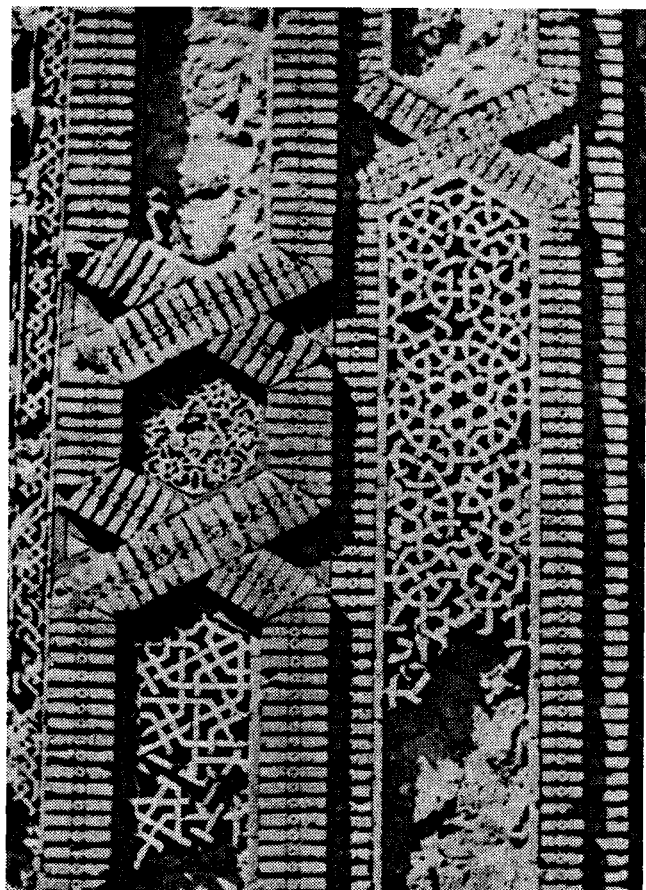

Abb. 24

nach : A. Godard 1949

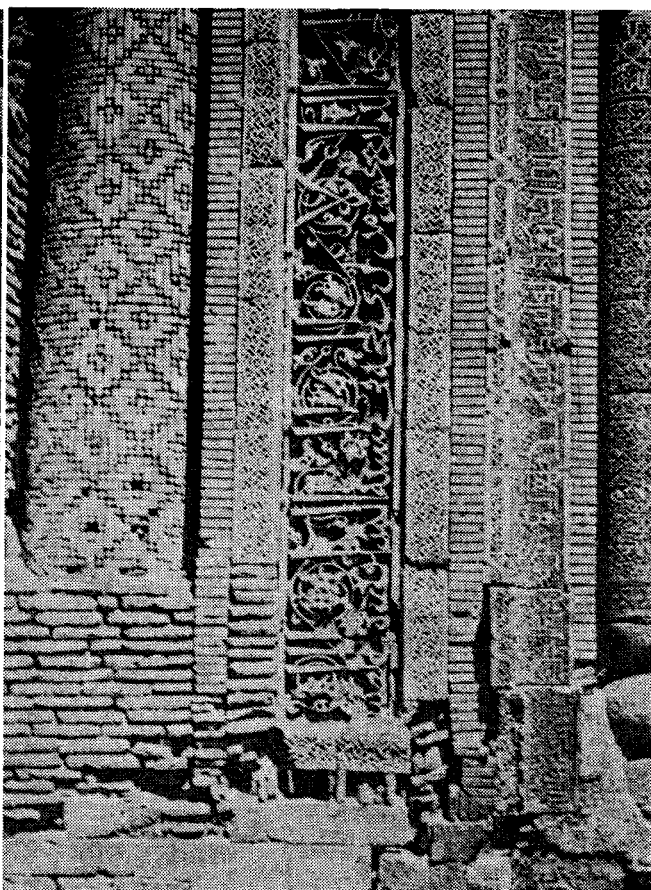

Abb. 25

nach : Cohn-Wiener 1930

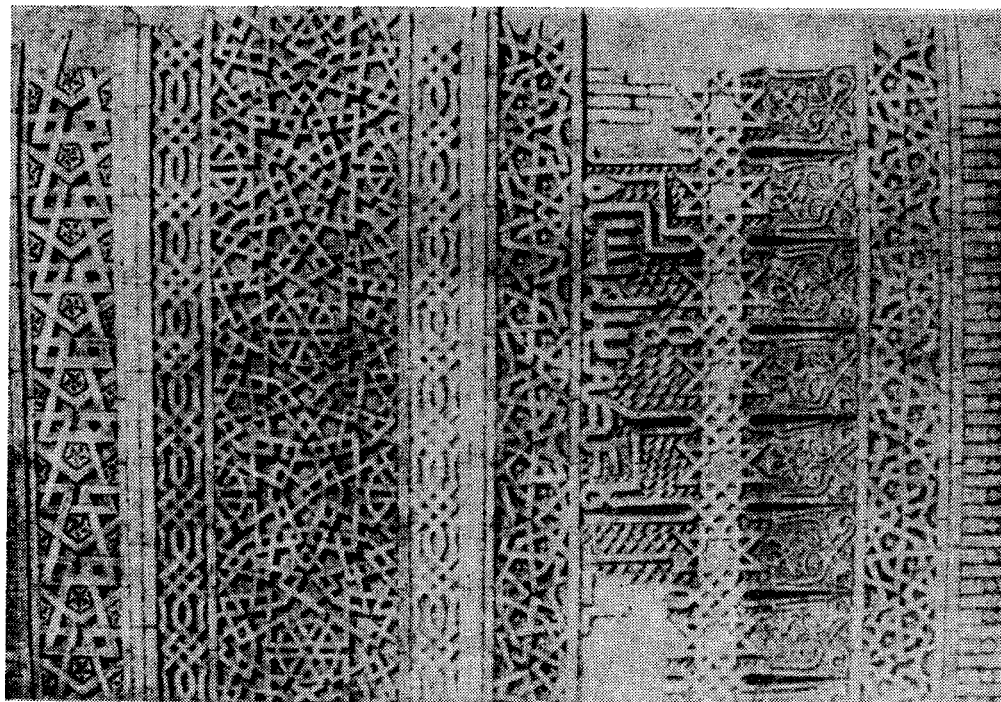

Abb. 26

nach : Pugačenkova 1958

Abb. 24 — ZÜZAN (Hurāsān), Moschee (1219-20 /616 Linkes Gewände der Hauptiwān-Fassade

Abb. 25 — ÜZGAND (Kirgizien), Mausoleum III (1186-87/581) - Linker Teil der Portalfassade

Abb. 26 — MAŠHAD-I MIŠRIYĀN (Turkmenistan), Moschee (zwischen 1199/1221) - Dekorasystem des Portals